

УДК 331.101.262

Васильєва О.О.¹, Зорін Ю.В.²

¹ д-р екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. МТЕ-222м НУ «Запорізька політехніка»

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЗДОРОВ'Я

Людський капітал (ЛК) – це здатності та навички окремих людей та груп населення, які є ключовим фактором економічного розвитку і продуктивності. Розвиток ЛК можна забезпечити, підтримуючи гарне здоров'я та формуючи затребувані економікою здібності та навички [1, с. 4].

Людський капітал (ЛК) держави – це здатність її громадян до відтворення матеріальних цінностей, джерело економічного зростання [2, с. 162]. Він має вирішальне значення для забезпечення стрімкого, стійкого та інклюзивного зростання в Україні, але його частка в національному багатстві країни залишається невеликою. За недавніми оцінками національного багатства 141 країни світу, в Україні на ЛК припадає лише 34% загального національного багатства, тоді як у країнах з нижчим за середній рівнем доходів – 51%, а по регіону Європи і Центральної Азії - 62% [3, с. 9].

Якість робочої сили, її інтелектуальний, креативний розвиток, спроможність до запровадження інновацій та використання інноваційних продуктів значною мірою залежить від здоров'я дітей, молоді та економічно активного населення. Особливо важливим є збереження життя і здоров'я робочої сили у найбільш активному працездатному віці – від 30 до 60 років. Це вже підготовлені кадри, які мають професійну освіту на практичні навички, досвід роботи з новою технікою і технологіями. У формування цього людського капіталу і держава, і населення, а також і роботодавці

інвестували значні кошти. Тому передчасна смертність у цьому віці призводить до втрати не лише сформованої робочої сили, але й тих інвестицій, які понесло суспільство. Україна втрачає значну частку ЛК саме із-за високої смертності чоловіків, яка у 3 рази перевищує смертність жінок аналогічного віку. Наприклад, у віці 45–49, 50–54, 54–60 коефіцієнти смертності чоловіків складали 1037,9; 1486,2; 2157,9 осіб на 100 тис. населення відповідного віку; серед жінок даного віку ці показники були такими: 376,6; 515,5; 753,9 [1, с. 8].

Очікувана тривалість життя в Україні за останніми наявними даними (на 2020 рік) становила 76 років для жінок і 66 для чоловіків, що є одним із найнижчих показників серед європейських країн. Разом з сусідніми країнами, Україна входить до числа країн із старіючим населенням та високими показниками смертності. За даними Індексу людського капіталу 2020 Україна посідає 53 позицію з 174 країн світу. Неінфекційні захворювання (НІЗ) є основним викликом для здоров'я населення України – 9 із 10 основних причин передчасної смерті та 84% усіх річних смертей є наслідком тягаря НІЗ. Високі показники за кількістю років здорового життя, втрачених через хвороби, інвалідність та смерть демонструють ішемічна хвороба серця, інсульт, біль у попереку, цироз печінки та травми. Проблеми психічного здоров'я, в тому числі депресивні стани, оцінювались як прихований виклик ще до початку повномасштабного вторгнення, а на сьогодні набувають першочергового пріоритету та будуть потребувати значних ресурсів. Видатки на охорону здоров'я в Україні до повномасштабного вторгнення зростали щороку, але залишалися нижчими за світові показники у відношенні до частки внутрішнього валового продукту [4, с. 4].

Значна кількість досліджень доводять прямий зв'язок між системою охорони здоров'я та економічним зростанням суспільства. Визначальним чинником відтворення людського капіталу є система охорони здоров'я, що має вплив на здоров'я нації, а, отже, і на якість людського капіталу. Важливим напрямом розвитку людського капіталу має стати підвищення рівня добробуту населення в Україні, який можливий через покращення ефективності функціонування системи охорони здоров'я та її доступності. З метою формування та розвитку людського капіталу здоров'я Міністерством охорони здоров'я України розроблено Стратегію розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року, в якій зазначається що «Здоров'я населення є не лише показником сучасного соціально-економічного стану країни, а й запорукою її розвитку завдяки зростанню можливостей для реалізації індивідуального потенціалу громадян внаслідок збільшення тривалості і якості життя» [4]. Для збереження та зміцнення здоров'я населення потрібно своєчасно забезпечити доступність медичних послуг, незалежно від рівня доходів та місця проживання. Основними векторами розвитку системи охорони здоров'я повинні бути:

людиноцентричність в охороні здоров'я; рівність та справедливість; спільне вироблення послуг охорони здоров'я; біопсихосоціальний підхід; доказовість; формування ринку послуг в охороні здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонюк В.П. Людський капітал як чинник інноваційного розвитку та об'єкт дослідження. Управління економікою: теорія та практика. 2021. 2021. С. 3-12.
2. Плаксюк О., Горватова В., Якушев О. Людський капітал як фактор підвищення ефективності та конкурентоспроможності компанії. Академічний огляд. 2023. № 1. С. 160-174.
3. Онищенко В.П. Людський і соціальний капітал України в період її післявоєнного відновлення. Економіка України. 2023. № 1. С. 3-19.
4. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. URL : <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor> (дата звернення 18.03.2023 р.).